

UMBERTO ECO

TEZ NASIL YAZILIR?

Akademik Arařtırma ve Tez Yazım Sürecine İliřkin Tavsiyelerin Kaynaęa Baęlı Ayrıntılı Özeti

Model yorumu, ek yöntem önerisi veya dış kaynak eklenmemiřtir.

*Kullanıcının talebi doğrultusunda bibliyografik atf gösterim sistemleri,
kitap/makale/tez künyelerinin yazım řemaları ve benzeri teknik atf formatları dışarıda bırakılmıřtır.*

Oęuzhan Koç Akademik Portal | www.oguzhankocakademik.com

Belgenin Kapsamı ve Aktarım İlkesi

Bu belge, Umberto Eco'nun kitap boyunca tez konusu seçimi, arařtırma nesnesinin sınırlandırılması, bilimsellik ölçütleri, kaynak arařtırması, çalışma planı, not/fiş sistemi, okuma düzeni, yazma biçimi, intihalden kaçınma, nihai redaksiyon, ekler ve içindekiler düzeni hakkında verdięi tavsiyeleri bölüm sırasına sadık kalarak yoğunlařtırır. Maddeler Eco'nun ileri sürdüęü görüşlerin kaynak sadakatli aktarımıdır; uyarlama, güncelleme veya kişisel deęerlendirme eklenmemiřtir.

Talep gereęi dışarıda bırakılanlar:

- Kitap, makale, dergi, kolektif eser, klasik eser, yayımlanmamıř metin vb. için tek tek bibliyografik künye yazım řemaları.
- Dipnot-atf sistemi ile yazar-tarih sisteminin teknik gösterim ayrıntıları.
- Atf işaretlerinin biçimsel yerleřimi, "op. cit.", "ibidem" vb. sistemlerin kullanım ayrıntıları.
- Nihai bibliyografyanın satır satır gösterim formatı ve bibliyografik kısaltma tabloları.

İçindekiler

1. Tezin amacı ve nitelięi — I. bölüm
2. Konu seçimi ve konunun sınırlandırılması — II.1-II.5
3. Bilimsellik, yöntem ve güncel konuların arařtırılması — II.6
4. Danıřman seçimi ve danıřmanla iliřki — II.7
5. Kaynakların belirlenmesi ve erişilebilirlięi — III.1
6. Kütüphane ve bibliyografik arařtırma stratejisi — III.2.1-III.2.5; teknik atf řemaları hariç
7. Çalışma planı, geçici içindekiler ve giriş taslaęı — IV.1
8. Bilgi fiřleri, not alma ve okuma düzeni — IV.2
9. Bilimsel mütevazılık — IV.2.4
10. Akademik yazım: kime ve nasıl yazmalı? — V.1-V.2
11. Açıklama, intihal ve bilimsel dürüstlük — V.3.2
12. Uyarılar, tuzaklar ve bilimsel gurur — V.5-V.6
13. Nihai redaksiyon ve biçimsel tutarlılık — VI.1; atf sistemi ayrıntıları hariç

14. 14. Ekler ve “İçindekiler” — VI.3-VI.4
15. 15. Sonuç: tez deneyiminin anlamı — VII

1. Tezin Amacı ve Niteliği

Eco'nun I. bölümde tez çalışmasının ne işe yaradığını açıklarken verdiği temel ilkeler:

- Tez, yalnızca diploma almak için hazırlanmış bir metin değil; belirli bir problemi yöntemli biçimde ele almayı öğrenme deneyimidir.
- Tez yazmak; açık bir konu belirlemeyi, konuya ilişkin belgeleri toplamayı, belgeleri düzenlemeyi, konuyu birincil kaynaklar ışığında yeniden değerlendirmeyi, önceki görüşleri organik bir yapıya kavuşturmayı ve okurun aynı malzemeye yeniden ulaşabileceği biçimde yazmayı öğretir.
- Tezin asıl kalıcı değeri çoğu zaman seçilen konudan çok, araştırmacıya kazandırdığı çalışma alışkanlığıdır.
- Araştırma tezi ile derleme tezi birbirinden ayrılmalıdır. Araştırma tezi yeni bir katkı hedefler; derleme tezi mevcut literatürü eleştirel biçimde bir araya getirip düzenleyerek yararlı bir panorama oluşturabilir.
- Derleme tezi küçümsenecek bir çalışma değildir; iyi yapılırsa araştırmaya giriş için ciddi bir belgeleme ve düşünceyi netleştirme alıştırmasıdır.
- Araştırma tezi, genel olarak daha uzun, daha zahmetli ve daha risklidir. Derleme tezi de ağır olabilir, fakat çoğu durumda daha az risklidir.
- Tez türü, öğrencinin olgunluk düzeyi, çalışma kapasitesi, zamanı ve maddi imkanlarıyla uyumlu olmalıdır.
- Geniş iddialı ama aceleyle yapılmış bir "araştırma tezi", iyi hazırlanmış sınırlı bir derleme tezinden daha değerli sayılmaz.
- İyi çalışılırsa görünüşte küçük veya eski bir konu da bilimsel bakımdan verimli olabilir; konunun "büyük" görünmesi tek başına değer ölçütü değildir.
- Tezi daha sonra sürdürülebilecek geniş bir araştırmanın başlangıcı olarak tasarlamak mümkündür.
- Tezden sonra akademik araştırmaya devam edilmese bile, tez sırasında edinilen yöntemli veri toplama ve düzenleme alışkanlığı mesleki yaşamda kullanılabilir.
- Tez yazma süreci hafızayı, dikkat ve düzen kurma yeteneğini de çalıştırır.
- **Konu seçiminin dört temel kuralı:**
 - Konu öğrencinin gerçek ilgileriyle, önceki okumalarıyla, kültürel ve entelektüel dünyasıyla bağlantılı olmalıdır.
 - Başvurulacak kaynaklar elde edilebilir olmalıdır.
 - Kaynaklar öğrencinin kültürel ve dilsel düzeyi bakımından başa çıkılabilir olmalıdır.
 - Araştırmanın yöntemsel çerçevesi öğrencinin deneyimi ve hazırlığıyla uyumlu olmalıdır.
- Eco ayrıca doğru danışmanın seçilmesini fiilen beşinci bir şart sayar: öğrencinin konusu, danışmanın gerçekten izleyebileceği bir alana girmelidir.

2. Konu Seçimi ve Konunun Sınırlandırılması

Eco'nun II.1-II.5 boyunca tekrar tekrar vurguladığı konu seçimi ilkeleri:

- Başlangıçtaki en yaygın hata, mümkün olduğunca çok şeyden söz eden panoramik bir konu seçmektir.
- Geniş dönemleri, bütün bir edebiyatı, bütün bir düşünce alanını veya çok sayıda yazarı kapsayan tezler öğrenciyi eksik bırakma ve yüzeysel genelleme yapma tehlikesine açık hale getirir.
- Sınırlı, monografik ve denetlenebilir bir konu genellikle panoramik bir konudan daha güvenlidir.
- Alan daraldıkça, neyin kontrol edileceği ve neyin araştırma dışında bırakıldığı daha açık hale gelir.
- Bir tez, bir tarih kitabına veya ansiklopediye benzemekten çok, belirli bir probleme odaklanmış makaleye benzemelidir.
- Monografik tez, panoramayı yok saymak değildir. İncelenen yazar, metin veya problem gerekli tarihsel ve kuramsal arka plan içine yerleştirilmelidir; ancak arka plan tezin asıl nesnesinin yerini almamalıdır.
- Tek bir metnin farklı redaksiyonları, tek bir kavramın belirli bir yazardaki kullanımı veya sınırları belirli bir olay, geniş bir dönemin tamamından daha uygun tez konusu olabilir.

- Kuramsal tezlerde çok genel ve soyut sorunlar, özellikle deneyimi sınırlı öğrenci için tehlikelidir. “Özgürlük”, “Tanrı”, “toplumsal rol” gibi sorunlar bir veya birkaç düşünür üzerinden sınırlandırılarak ele alınabilir.
- Bir kuramsal soruna bir düşünür üzerinden yaklaşmak, öğrencinin kendi düşüncesini bastırmak anlamına gelmez; aksine düşüncesini karşılaştırabileceği ve denetlenebilir hale getirebileceği bir dayanak sağlar.
- Bir düşünürden hareket etmek, o düşünürü onaylamak zorunluluğu değildir; onun sınırlarını ve hatalarını göstermek için de ondan hareket edilebilir.
- Deneysel tezde yöntem sıfırdan uydurulmamalıdır. Daha önce yapılmış benzer deneyler ve kullanılan yöntemler mutlaka incelenmelidir.
- Deneysel çalışma, daha önce kanıtlanmış şeyi yeniden kanıtlama veya başarısızlığı bilinen bir yöntemi bilinçsizce tekrar etme riskinden korunmalıdır.
- Çağdaş bir konu veya yazarın daha kolay olduğu varsayılmamalıdır. Yakın dönem üzerine perspektif henüz oluşmamış olabilir ve eleştirel literatür dağınık, tutarsız veya yetersiz olabilir.
- Klasik ve eski bir konu, daha zahmetli olsa da, yerleşik eleştirel birikim sayesinde araştırma disiplini öğrenmek açısından güçlü bir okul olabilir.
- Eco’nun genel tavsiyesi: çağdaş bir yazarı klasik bir yazarı inceler gibi titizlikle; klasik bir yazarı da çağdaş bir yazarı inceler gibi canlı ve eleştirel biçimde çalışmak.
- Tez süresi, ilk fikrin doğuşundan nihai teslimine kadar düşünülmelidir. Eco, olağan bir tez için altı aydan az ve üç yıldan fazla süreyi uygun görmez.
- Üç yılda sınırlar hâlâ çizilemiyorsa ya konu araştırmacının gücünü aşıyordur, ya araştırmacı her şeyi söyleme arzusundan kendine sınır koyamıyordur, ya da tez nevrotik bir erteleme sürecine dönüşmüştür.
- Altı aydan kısa süre, plan kurma, bibliyografik araştırma, belge bulma, not çıkarma ve yazma aşamalarını hakkıyla yürütmek için genellikle yetersizdir.
- Mümkünse tez konusu üniversite eğitiminin nispeten erken döneminde seçilmeli; böylece konu, danışman veya hatta alan değiştirmek için zaman bırakılmalıdır.
- Tez konusu erken seçildiğinde, sınav hazırlıkları ve tatil dönemleri bile araştırmanın ihtiyaçlarına göre değerlendirilebilir.
- Danışmanla tez sürecinin her aşamasında görüşmek gerekir; tez son dakikada önüne bırakılmamalıdır.
- **Altı ayda yapılacak ciddi bir tez için Eco’nun koyduğu şartlar:**
 - Konu çok iyi sınırlandırılmış olmalıdır.
 - Mümkünse güncel ya da az çalışılmış olmalıdır; böylece uçsuz bucaksız tarihsel literatür taraması gerektirmemelidir.
 - Belgeler dar bir alanda ve kolay erişilebilir olmalıdır.
 - Öğrencinin kaynakları okuyacak teknik donanımı önceden bulunmalıdır; erişilebilir görünen elyazmaları paleografya bilmeyi gerektiriyorsa konu birden zorlaşabilir.
- Kısa sürede yapılacak tez, veri toplama ve eleştirel kontrolü ihmal ederek gazete yazısı düzeyine indirgenmemelidir.
- **Yabancı dil konusunda temel ilkeler:**
 - Bir yabancı yazar üzerine tez yazılıyorsa, o yazarın özgün dilde okunabilmesi gerekir.
 - Konu üzerindeki en önemli eleştirel eserler bilinmeyen bir dildeyse, konu seçimi yeniden düşünülmelidir.
 - Yalnızca bildiğimiz dillerdeki eserleri okuyup diğer önemli literatürü yok sayarak güvenilir tez yazılamaz.
 - Bilinmeyen bir dildeki önemli çalışmalardan haberdar olunduğu, fakat okunamadığı dürüstçe belirtilmelidir; mümkünse özet, tanıtım ve güvenilir ikincil kaynaklar yoluyla çalışmanın yeri anlaşılmalıdır.
 - Tez konusu seçilmeden önce bibliyografyaya göz atarak dil engellerinin boyutu anlaşılmalıdır.
 - Yabancı dil bilmeme sorunu aşılmıyorsa, yabancı literatür yükü sınırlı, anadilde yürütülebilecek daha uygun bir konu seçilmelidir.

- Tez çalışması, en azından yabancı dillerdeki terminolojiye ve alfabelere belli ölçüde aşinalık kazanma fırsatı olarak kullanılabilir.

3. Bilimsellik, Yöntem ve Güncel Bir Konuyu Bilimsel Hale Getirmek

II.6'da Eco, insan bilimleri dahil olmak üzere bir araştırmmanın "bilimsel" sayılabilmesi için genel ölçütler kurar:

- Araştırmanın nesnesi tanınabilir ve başkaları tarafından da tanınabilecek biçimde tanımlanmalıdır. Nesnenin fiziksel olması gerekmez; önemli olan hangi kurallarla tanındığının açık olmasıdır.
- Kavramlar, toplumsal olgular, değerler veya kurmaca/varsayımsal nesneler de, sınırları ve tanınma ölçütleri açıkça kurulduğunda araştırma nesnesi olabilir.
- Araştırma, nesnesi hakkında daha önce söylenmemiş bir şey söylemeli veya söylenmiş olanı farklı ve yararlı bir bakış açısından yeniden düzenlemelidir.
- Sırf bilinen bir kanıt veya mevcut bilgiyi yeniden tekrar etmek bilimsel katkı değildir; fakat daha önce dağınık duran bilgileri ilk kez organik ve karşılaştırmalı biçimde bir araya getiren çalışma yararlı olabilir.
- Araştırma başkalarına yararlı olmalıdır; bilimsel topluluğun daha sonra dikkate alabileceği bir bilgi, belge, yöntem, yorum veya düzenleme sağlamalıdır.
- Her yeni belgenin veya ayrıntının bilimsel değeri aynı değildir. Yeni bir veri gerçekten bilgimizi değiştirmeli veya gelecekteki araştırmaya anlamlı katkı sunmalıdır.
- Araştırma, ileri sürdüğü hipotezin doğrulanmasına ve yanlışlanmasına imkan verecek öğeleri sunmalıdır.
- **Hipotezle ilgili olarak araştırmacı şunları açık etmelidir:**
 - Hangi kanıtları kullandığını.
 - Bu kanıtlara nasıl ulaştığını.
 - Başkalarının aynı araştırmayı nasıl sürdürebileceğini.
 - Hangi tür yeni bulgunun kendi hipotezini çürütebileceğini.
- Kanıtlara "kanıt" niteliğini hangi ölçütlerle verdiğinizi açıklamak gerekir; bir belgenin neden temsil edici, güvenilir veya ilgili sayıldığını okur görebilmelidir.
- Bilimsel yöntemin amacı yalnızca kendi sonucunu savunmak değil, başkalarının onu denetlemesine, sürdürmesine ve gerekirse yanlışlamasına imkan sağlamaktır.
- Siyasi veya güncel bir tez de bilimsel olabilir; bilimsellik, konunun siyasetten uzak olmasına değil, belgelemenin denetlenebilir ve yöntemin açık olmasına bağlıdır.
- Kişisel veya politik kanaatler, araştırma gerekliliklerinin yerini tutmamalıdır.
- Güncel toplumsal konularda birkaç rastgele görüşme yapıp bunu "anket" saymak bilimsel değildir; örneklem, yöntem ve doğrulama ölçütleri açık olmalıdır.
- Önceden sahip olunan düşünceleri destekleyen birkaç örneği "nesnel veri" diye sunmak, araştırmacının kendisini kandırmasıdır.
- Niceliksel yöntemler sırf sayısal oldukları için bilimsel kabul edilmemeli; gerçek olguyu anlamaya hizmet edip etmedikleri sorgulanmalıdır.
- Buna karşılık niceliksel yöntemlerin kötü kullanımına tepki olarak araştırmadan tümüyle vazgeçip propaganda metinlerine sığınmak da bilimsel değildir.
- Toplumsal saha araştırmasına girişmeden önce benzer konulardaki ciddi araştırmalar incelenmeli ve veri toplama/çözümleme yöntemleri öğrenilmelidir.
- Uzun ve pahalı olması gereken bir araştırmanın birkaç haftada yapılabileceği varsayılmamalıdır.
- **Güncel bir olguyu araştırırken yapılması gereken temel sınırlandırmalar:**
 - Zamansal çerçeve açıkça belirlenmelidir.
 - Coğrafi sınırlar açıkça belirlenmelidir.
 - Evrenin tamamı incelenmiyorsa örneklem seçme ölçütleri gerekçelendirilmelidir.

- Örneklem, araştırmacının arzu ve korkularını yansıtacak biçimde yanlı seçilmemelidir.
- Araştırmanın ana terimleri, okurun neyin kapsama girip neyin dışında kaldığını anlayacağı biçimde tanımlanmalıdır.
- Dışarıda bırakılan olguların neden dışarıda bırakıldığı açıklanmalıdır.
- İdeal bir model veya proje öneriliyorsa, bu model gerçekçi olmalı ve mevcut olgunun eğilimleri araştırılmadan kurulmuş hayali varsayımlara dayanmamalıdır.
- Sınıflandırma ve tipoloji, farklı örneklerin ortak ve ayrışan özelliklerini görünür kılmak için kullanılabilir.
- Karşılaştırma yapılacaksa aynı parametreler tüm örneklerle mümkün olduğunca tutarlı biçimde uygulanmalıdır.
- **Güncel bir toplumsal olguda veri kaynakları arasında Eco'nun ayırdığı üç tür:**
 - Resmi belgeler: genellikle daha güvenilir olmakla birlikte her zaman yeterli olmayabilir.
 - İlgili kişilerin beyanları: söylenen şeyin doğru olduğu değil, o kişinin kendisini kamuoyu önünde o biçimde sunduğu bir veri olarak değerlendirilmelidir.
 - Sistematik gözlem veya kayıtlar: olgunun fiili işleyişini doğrudan ve düzenli biçimde izlemeyi sağlar.
- Mülakatlar arasında karşılaştırma yapılacaksa sorular ve derleme ölçütleri türdeş olmalı; yanıt vermeyi reddetme gibi durumlar da veri olarak kaydedilmelidir.
- Bir kurum veya medya organı hakkında bir-iki örnekten alalecele sonuç çıkarılmamalı; yeterli süre boyunca ve karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde sistematik gözlem yapılmalıdır.
- Hızla değişen güncel olgularda karşılaştırma dönemleri birbirinden çok uzak tutulmamalıdır; aksi halde karşılaştırılan nesne arada değişmiş olabilir.
- Kişisel çevreden edinilen birkaç izlenimle çoğunluk hakkında hüküm verilmemelidir.
- Basın tartışmaları, yasalar, siyasi aktörlerin konumları, ekonomik veriler, belirli olayların farklı aktörlerce ele alınışı ve dil kullanımları gibi farklı veri türleri bir araştırmayı derinleştirebilir.
- Geniş bir konu için her şeyi yapmak gerekmez; bu alt alanlardan birinin eksiksiz ve titiz biçimde yapılması tek başına tez konusu olabilir.
- Amaç, başkasının daha geniş bir araştırmasına katılabilecek ve sonraki araştırmacıların başvuru kaynağı olarak kullanılabileceği, rastgele gözlem ve aceleci çıkarımlardan kaçınan bir çalışma üretmektir.

4. Danışman Seçimi ve Danışmanla İlişki

II.7'deki tavsiyeler:

- Danışman, çok iyi bildiği bir konuyu önerebilir veya kendisinin de öğrenmek istediği yeni bir alana öğrenciyi yönleltebilir; ikinci durum da meşrudur, yeter ki danışman bunu açıkça söylesin ve gerçekten izlesin.
- Danışmanın daha geniş bir araştırma projesi içinde birbirine yakın tezler yönettiği bilimsel olarak yararlı olabilir; öğrenci önceki çalışmalar ve danışmanın birikiminden yararlanabilir.
- Bununla birlikte öğrenci, danışmanın kendi araştırmasına veri toplayan görünmez bir işçisine dönüşmemelidir.
- Öğrenci, danışmanın konusu kendisine dayatılıyor ve kendi ilgisi hiçe sayılıyorsa bunu baştan fark etmeye çalışmalıdır.
- Danışmanın öğrencilerin çalışmasını kendi adına sahiplenmesi gibi etik riskler göz önüne alınmalıdır.
- Bir danışmanla çalışmaya başlamadan önce önceki öğrencilerin deneyimleri dinlenmeli, danışmanın yayınları okunmalı ve birlikte çalıştığı kişilere nasıl atıfta bulunduğu bakılmalıdır.
- Güven ve saygı, danışman seçiminde önemlidir.
- Danışmanın veya başka birinin daha sonra benzer bir konuyla ilgilenmesi otomatik olarak fikir hırsızlığı sayılmamalıdır; ortak bir literatür alanında benzer fikirlerin ortaya çıkması doğaldır.
- Gerçek bilimsel hırsızlık, daha önce erişilemeyen deney verisini, transkripsiyonu, istatistiği veya çeviriyi sahibine atıf yapmadan kullanmak gibi durumlarda aranmalıdır.

- Bir konu kabul edilirken, bunun kolektif bir projenin parçası olup olmadığı ve bu ilişkinin öğrenci açısından değip değmeyeceği bilinmelidir.

5. Kaynakların Belirlenmesi ve Erişilebilirliği

III.1’de Eco’nun kaynak seçimi ve erişim konusundaki ilkeleri:

- Tezin gerçek araştırma nesnesi ile o nesne hakkında yazılmış eleştirel literatür birbirinden ayrılmalıdır.
- Bir yazarın düşüncesi araştırılıyorsa, yazarın kendi metinleri birincil kaynak; onun hakkında yazılmış eserler ikincil/eleştirel literatürdür.
- Araştırmanın konusu değiştiğinde “birincil kaynak” da değişebilir; bir yazarın çağdaş yorumlarını araştırıyorsanız, o yorumlar araştırmanın asıl kaynağı haline gelir.
- Gerçek toplumsal olgular araştırılıyorsa, saha verileri, istatistikler, görüşme transkripsiyonları, fotoğraflar ve görsel-işitsel belgeler araştırmacı tarafından belge haline getirilir.
- Çalışma ilerlerken asıl kaynak yerine yalnızca yorumcularla uğraştığınızı fark ederseniz ya kaynağa dönmeli ya da tez konusunu gerçekte yaptığınız işe göre değiştirmelisiniz.
- Tezin gerçek nesnesi mümkün olduğunca erken tanımlanmalıdır; çünkü kaynaklara erişilebilirlik konusu baştan konu seçimini etkiler.
- **Bir konu kabul edilmeden önce şu sorular yanıtlanmalıdır:**
 - Kaynaklar nerede bulunuyor?
 - Kaynaklara fiilen erişilebilir mi?
 - Araştırmacının maddi, coğrafi, teknik ve dilsel imkanları bu kaynaklara ulaşmaya ve onları kullanmaya yeterli mi?
- Belge bir yerde bulunuyor diye otomatik olarak erişilebilir sayılmaz; özel koleksiyon izni, seyahat imkanı, cihaz veya özel okuma becerisi gerekebilir.
- Bir konu için birincil kaynaklar erişilebilirken temel eleştirel literatür erişilemiyorsa yine ciddi sorun vardır.
- Önemli eleştirel literatürün en azından esas bölümü okunmalı ve birincil kaynaklara doğrudan yaklaşılmalıdır.
- Kaynak koşulları çok kötü ise, “elde ne varsa onunla” ilerlemek yerine daha uygun bir tez konusu seçmek daha doğru olabilir.
- Tez konusunun sınırları, öğrencinin bulunduğu yer ve erişebildiği arşiv/kütüphaneler dikkate alınarak belirlenebilir; bu, bilimsel değeri otomatik olarak düşürmez.
- Derleme niteliğindeki bir çalışma, daha önce erişilebilir olmayan dağınık kaynakları sistemli biçimde ortaya çıkarıyorsa özgün katkıya dönüşebilir.
- Birincil kaynak konusunda temel kural, araştırma sorusunun gerektirdiği ölçüde mümkün olduğunca birinci elden kaynağa başvurmaktır.
- Çeviri, antoloji ve başka bir yazarın alıntısı, doğrudan incelenen metnin yerine bütünüyle geçmez.
- İkinci el kaynağı, özgün metni görmüş gibi sunmak bilimsel dürüstlüğe aykırıdır.
- Bir bilgi tez için merkezî değilse, güvenilir ikincil kaynaklardan yararlanmak mümkündür; fakat bilgi kritik hale geliyorsa özgün kaynak kontrol edilmelidir.
- İkincil kaynaktan edinilen bir bilgi mümkünse birden fazla kaynakla karşılaştırılmalı; uyumsuzluk varsa özgün kaynağa dönülmelidir.
- Güncel olgular hakkında geçmiş döneme ait araştırmaları bugünün doğrudan verisi gibi kullanmamak gerekir; konu “o dönemde yapılmış araştırmalar” ise durum değişir.

6. Kütüphane ve Bibliyografik Araştırma Stratejisi

III.2’deki araştırma pratiği; teknik atıf/künye biçimleri çıkarılmıştır:

- Araştırmacı kütüphaneye yalnızca önceden bildiği kitabı bulmak için değil, henüz bilmediği kitapları keşfetmek için de gider.
- İyi araştırmacı, bir konu hakkında çok az bilgiyle kütüphaneye girip, nereden devam edeceğini gösterecek bir başlangıç bibliyografyasıyla çıkabilmelidir.
- Konu kataloğu, ne aradığını henüz tam bilmeyen kişi için önemlidir; aynı konu için farklı kavram ve başlıklarla arama yapılmalıdır.
- Kütüphanenin katalog sisteminin nasıl çalıştığı öğrenilmelidir; eski/yeni kataloglar, kitap/dergi katalogları veya farklı sınıflandırmalar ayrı olabilir.
- Yazar kataloğu konu kataloğundan daha az yoruma dayalıdır; bir yazar veya eser adı öğrenildiğinde yazar kataloğu güvenilir bir kontrol aracıdır.
- Katalog yetersiz kaldığında ansiklopediler, genel tarihler, elkitapları ve bibliyografik dizinlerden başlanabilir.
- Güncel bibliyografik dizinler, eski ama zengin bir kütüphane kataloğunun eksik bıraktığı yeni yayınları bulmaya yarar.
- Hangi bibliyografik dizinlerin temel olduğu danışmandan ve kütüphaneciden öğrenilebilir.
- Kütüphaneciye soru sormaktan çekinilmemelidir; iyi bir kütüphaneci ciddi zaman kazandırabilir.
- Kütüphanecinin tavsiyesine körü körüne teslim olunmamalıdır; kütüphaneci araştırmanın özgün yönünü ve sizin özel sorularınızı bütünüyle bilemez.
- Araştırmacı kendi sezgisini ve arama yollarını sürdürmelidir; önemli bir fikir bazen başkalarının önemsiz gördüğü bir metnin tek bir sayfasında bulunabilir.
- Kütüphaneler arası ödünç alma ve farklı kataloglar araştırmanın parçası olarak kullanılmalıdır; kurumların sunduğu imkanlar sorulmadıkça çoğu kez görünmez kalır.
- Araştırmanın ilk aşamasında bulunan her kitabı hemen baştan sona okumaya çalışmak yerine başlangıç bibliyografyası oluşturulmalıdır.
- Başvuru kitaplarında konuyla ilgili bölümler ve özellikle bibliyografyalar hızla taranabilir; farklı kaynakların bibliyografyaları karşılaştırılarak sık tekrar eden eserler saptanabilir.
- Birden çok kaynaktan sürekli anılan çalışmalar, ilk okuma sırasını belirlemek için geçici bir önem hiyerarşisi sağlar; bu hiyerarşi daha sonra değişebilir.
- Bibliyografik kayıt sistemi, hangi eserin nerede bulunduğunu ve hangisinin hâlâ bulunması gerektiğini gösterecek şekilde düzenlenmelidir.
- Okunan eserler ile yalnızca bulunması gereken eserleri birbirine karıştırmamak gerekir. “Bibliyografik fiş” ile “okuma fişi” aynı şey değildir.
- Kütüphanede küçük bir ön araştırma ile konu hakkında ciddi bir yön duygusu kazanmak mümkündür; Eco’nun Alessandria örneği bunun mümkün olduğunu göstermek için kurulmuştur.
- Başlangıç araştırmasında konu başlıkları, ansiklopediler ve genel edebiyat/tarih eserleri birlikte kullanılabilir.
- Bir temel metnin notları veya bibliyografyası, onlarca yeni başlığa açılan ilk kapı olabilir.
- Bir kaynaktan başka bir kaynağa, ondan üçüncü bir kaynağa ilerleyen “zincir” yöntemi araştırmanın doğal biçimidir; bu süreç teorik olarak sonsuza uzayabileceğinden merkez konu sürekli korunmalıdır.
- Araştırma genişlemeye başladığında asıl odağı daraltmak, fakat genel panoramayı gözden kaçırmamak gerekir.
- Aynı isimlerin ve eserlerin farklı kaynaklarda tekrar tekrar ortaya çıkması, alanın temel çalışmalarını saptamaya yardımcı olur.
- Başlangıç bibliyografyası oluşturulduktan sonra danışmanla görüşmek yararlıdır; danışman hangi eserlerin vazgeçilmez, hangilerinin dışarıda bırakılabilir olduğunu söyleyebilir.
- Bulunamayan kaynaklar için başka kütüphaneler, fotokopi/çoğaltma ve ödünç alma yolları planlanmalıdır.
- Bir konu yalnızca elinizdeki kaynaklara göre küçültülebilir; iki temel yazarın veya tek bir metnin derinlemesine incelenmesi, geniş ama eksik bir çalışmadan daha iyi olabilir.
- Konu, bulunulan yerden ayrılmadan veya az sayıda araştırma seyahatiyle yapılabilecek biçimde tasarlanabilir.

- Kısıtlı imkanlarla iyi çalışma mümkündür; fakat bunun için “oyuna uygun” konu seçmek gerekir.
- Çok uzmanlaşmış ve erişimi zor bir alan, temel altyapı ve kaynaklar elde değilse son anda seçilecek tez konusu değildir.
- **Okuma sırası konusunda Eco’nun pratik önerisi:**
 - Önce en genel nitelikte iki veya üç çalışmaya hızlıca girerek arka planı kavramak.
 - Sonra doğrudan birincil/özgün metne yönelmek ve ne söylediğini anlamaya çalışmak.
 - Ardından eleştirel literatürün kalanını, artık edinilmiş fikirler ışığında okumak.
 - Çalışma ritmi kişiden kişiye değişebilir; zikzaklı ilerleme de mümkündür, yeter ki notlar ve fişler bu hareketleri düzenli biçimde birbirine bağlasın.

7. Çalışma Planı, Geçici “İçindekiler” ve Giriş Taslağı

IV.1’in temel yöntemi:

- Tez üzerinde çalışırken yapılacak ilk işlerden biri, başlık, geçici “İçindekiler” ve geçici “Giriş” yazmaktır.
- Bu, çalışmayı sondan başlatmak değil; “İçindekiler”i çalışma hipotezi olarak kullanmaktır.
- Geçici “İçindekiler”, araştırmanın alanını ve mantıksal yolunu görünür kılar.
- Planın ileride değişecek olması plan yapmama gerekçesi değildir; değiştirilecek bir rotanın önce var olması gerekir.
- Her bölüm için birkaç cümlelik açıklama yazmak, geçici içindekileri gerçek bir araştırma planına dönüştürür.
- Bu plan, öğrencinin ne yapmak istediğini kendisine ve danışmanına açıklamasını sağlar.
- Bir proje kafada açık görünürken yazıya dökülünce bağlantılarının eksik olduğu anlaşılabilir; geçici plan bu eksikleri erkenden ortaya çıkarır.
- İyi bir başlık, aslında araştırma sorusunu içeren küçük bir projedir. Resmî genel başlığın altında daha özel “gizli başlık” veya gerçek soru bulunmalıdır.
- Başlık mümkünse soruya dönüştürülebilmeli; tez boyunca hangi soruya yanıt arandığı açık olmalıdır.
- Araştırma sorusu belirlendikten sonra çalışma basamakları, ileride bölüm ve alt bölüm olacak biçimde sıralanmalıdır.
- **Eco’nun örneklediği genel mantıksal diziliş:**
 - Problemin ortaya konulması.
 - Daha önce yapılmış araştırmalar.
 - Araştırmacının hipotezi.
 - Sunulacak veriler.
 - Verilerin analizi.
 - Hipotezin sınanması/kanıtlanması.
 - Sonuçlar ve sonraki araştırmalara açılan noktalar.
- Geçici “İçindekiler” çok analitik olabilir; başlıklar çalışma ilerledikçe silinip eklenebilir.
- Ağaç yapısı veya hiyerarşik numaralandırma, ana problem ile alt problemler arasındaki ilişkiyi görünür kılar.
- Geçici “Giriş”, içindekilerin açıklayıcı yorumudur: neyin kanıtlanmak istendiğini, önceki çalışmaların neyi açtığını, hangi sınırlamalar ve yöntemlerin kullanılacağını yazar.
- Giriş başta yazılır ama çalışma boyunca defalarca yeniden yazılır.
- Giriş taslağının amacı, araştırmacıyı yol dışına sürükleyen dürtüleri kontrol eden bir yön çizgisi sağlamaktır.
- Bir “İçindekiler” ve “Giriş” yazılamıyorsa, tezin ne olduğuna ilişkin fikirler henüz yeterince net değildir.
- Yazma antrenmanı son ana bırakılmamalı; araştırma hipotezleri erken aşamada yazıya dökülmelidir.
- Başlangıçtaki giriş ile son girişin aynı kalması beklenmez. Araştırma yeni şeyler öğrettiyse plan ve giriş de değişecektir.
- Nihai giriş, başlangıçtakinden daha temkinli olmalı ve tezde gerçekten yerine getirilmeyen hiçbir şeyi vaat etmemelidir.

- Giriş, tezin merkezi ile çerperini ayırmalıdır. Merkez ilan edilen konuda çok daha eksiksiz bilgi beklenir; çerperde daha genel bilgiler kabul edilebilir.
- Merkez ve çerperi belirlemek için önce kısa bir bibliyografik ön araştırma yapılmalıdır.
- Planın mantığı tezin türüne göre değişebilir: kronolojik, neden-sonuçsal, uzamsal, karşılaştırmalı, tümevarımsal veya tümdengelimsel olabilir.
- Eleştirel literatür, çalışma planı için örnekler sunabilir; fakat bu planlar eleştirel karşılaştırma yapılarak ve kendi araştırma sorusuna göre kullanılmalıdır.
- Bölüm ve alt bölüm yapısı, tezin mantıksal örgüsünü yansıtmalıdır.
- İç referanslar, daha önce söylenenleri tekrar etmeyi önler ve bölümlerin birbirinden kopuk olmadığını gösterir.
- İyi düzenlenmiş tezde bölümler arasında anlamlı çapraz bağlantılar bulunur.
- Sağlam bir çalışma planı varsa, tezi mutlaka birinci bölümden yazmaya başlamak gerekmez; en çok malzemenin ve güvenin bulunduğu bölümden başlanabilir.

8. Bilgi Fişleri, Not Alma ve Okuma Düzeni

IV.2'deki çalışma örgütlenme tavsiyeleri:

- Bibliyografya tamamen bitip sonra okuma başlamaz; pratikte ilk eserler bulunur bulunmaz okuma ve bibliyografya araştırması birbirini besler.
- Kitapları okurken planın hangi bölümüne yarayacağını belirten işaret, kısaltma veya notlar kullanılabilir.
- Çalışma planı değişeceği için yalnızca kitabın kenarına yazılmış katı bölüm numaralarına güvenmek yeterli değildir; konu/tema fişleri değişime daha dayanıklıdır.
- **Eco farklı amaçlara göre şu fiş türlerini ayırır:**
 - Kitap veya makale okuma fişleri.
 - Tematik fişler.
 - Yazar fişleri.
 - Alıntı fişleri.
 - Çalışma/problem/tavsiye fişleri.
- Her tezde bütün fiş türlerini kullanmak gerekmez; fiş sisteminin niteliği ve miktarı araştırmanın yapısına göre belirlenmelidir.
- Bir yöntem seçildiğinde malzeme mümkün olduğunca türdeş biçimde tutulmalıdır; yarısı hafızada, yarısı defterde, yarısı da dağınık kağıtlarda kalmamalıdır.
- Kolay ulaşılabilen evdeki kitaplar için bile en azından kısa fiş/not hazırlanması yararlıdır; böylece yazma sırasında bütün malzeme aynı sistem içinde görülebilir.
- Hazırlanan fiş eksiksiz olmalıdır; eksik fiş, daha sonra kaynağa yeniden ulaşmayı zorunlu kılar.
- Okuma fişinde kaynağı tanımaya yetecek bilgiler, kısa veya uzun özet, önemli pasajlar, araştırmacının kişisel notları ve çalışma planıyla bağlantı işaretleri bulunmalıdır.
- Kişisel yorumlar, yazarın görüşüyle karışmayacak biçimde açıkça ayrılmalıdır.
- Doğrudan alıntı ile araştırmacının açıklaması/notu birbirinden kesin biçimde ayrılmalıdır.
- Bir kitap çok önemliyse birden fazla fiş hazırlamak mümkündür ve çoğu zaman yararlıdır.
- Bir metnin işinize yaramadığını kaydeden "tasfiye" notu bile yararlıdır; böylece aynı kaynağı daha sonra yeniden boşuna incelemesiniz.
- Birincil kaynaklar mümkünse araştırmacının sürekli elinin altında olmalıdır.
- Kendi kitabınızsa, önemli yerler ölçütlü biçimde işaretlenebilir; her şeyin altını çizmek de hiçbir şeyin altını çizmemek de yararsızdır.
- Farklı konular için farklı renk, kısaltma veya sembol kullanmak, daha sonra ilgili parçaları hızla bulmayı sağlar.

- İlk okumada anlaşılmayan ama sonra dönülmesi gereken sayfalar ayrıca işaretlenmelidir.
- Kitap sizin değilse veya nadirse, üzerine yazmak yerine fotokopi/not defteri kullanılmalıdır.
- Fotokopi edinmek, metni okumuş olmak anlamına gelmez. Fotokopi biriktirmek araştırmayı tamamlamaz.
- Fotokopiler mümkünse alınır alınmaz okunmalı ve notları çıkarılmalıdır; önceki fotokopi işlenmeden yeni fotokopi biriktirme alışkanlığından kaçınılmalıdır.
- Tez konusu, ulaşılamayan binlerce sayfalık kaynağı kopyalama ve not etme yükümlülüğü getiriyorsa ve bunun zamanı yoksa, konu size uygun değildir.
- Not sistemi yalnızca tez için değil, sonraki akademik çalışmalar için uzun vadeli bir yatırım gibi düşünülmelidir.
- Yıllar sonra dahi bir fişin hangi konu için hazırlandığını anlayabilmek üzere tema ve bağlam açıkça işaretlenmelidir.

9. Bilimsel Mütevazılık

IV.2.4'te Eco'nun "bilimsel mütevazılık" adını verdiği ilke:

- Konunuzla ilgili dile getirilmiş görüşler, yazarı önemsiz veya size uzak görünse bile kayda alınmalıdır.
- En iyi fikirlerin yalnızca en büyük ve ünlü yazarlardan geleceğinin garantisi yoktur.
- Önemsiz görülen, eski veya unutulmuş bir metin, araştırma problemini çözmenize yarayan bir düşünceyi tetikleyebilir.
- Bir yazarın size doğrudan "doğru cevabı" vermesi şart değildir; bazen yanlış veya önemsiz bir gözlem bile sizin kendi fikrinizi doğurur.
- Kendi görüşünüze ideolojik olarak uzak olan yazarlar da dikkatle ve saygıyla okunmalıdır.
- Karşıt görüşteki bir yazar, araştırmanın eksik bıraktığı bir yönü görünür kılabılır.
- Araştırmacı, ilkesel olarak hiçbir kaynağı sırf itibarı düşük diye küçümsememelidir.
- Bilimsel mütevazılık, kendi yargısından vazgeçmek değildir; yargı vermeden önce gerçekten dinlemek ve okumaktır.

10. Akademik Yazım: Kime ve Nasıl Yazmalı?

V.1-V.2'deki akademik yazım tavsiyeleri:

- Tez yalnızca danışmana yazılan özel bir metin değildir; gelecekte konuya başvurabilecek araştırmacılara ve hatta doğrudan o alanda uzman olmayan okurlara da hitap eder.
- Açık ve anlaşılır yazmak, bilimsel düzeyi düşürmek değildir. Büyük araştırmacılar da kullandıkları kavramları net biçimde açıklar.
- Disiplinin herkesçe bilinen temel terimleri gereksiz yere açıklanmamalı; ancak tezin anahtar kategorisi olan ve farklı anlamlara gelebilen terimler tanımlanmalıdır.
- Teknik bir terim ilk kez kullanıldığında tanımlanmalı; tanımlanamıyorsa kullanılmamalıdır. Tezin temel terimi tanımlanamıyorsa araştırmanın kendisi yeniden düşünülmelidir.
- Okurun sizin yaptığınız araştırmayı baştan sona yapmış olduğunu varsaymayın; araştırmanın kahramanı olan kişi, metin veya olgu gerektiği kadar tanıtılmalıdır.
- Minör veya az bilinen bir yazar/kişiden söz ediliyorsa temel biyografik ve tarihsel bilgiler verilmelidir.
- Tez bir kez yazılıp bırakılmamalı; birçok kez yeniden yazılmalıdır. Yazmak antrenman işidir.
- Çok uzun cümlelerden kaçınılmalıdır; uzun cümle kurulmuşsa sonradan bölünmelidir.
- Özneyi tekrar etmekten korkmamak gerekir; aşırı zamir ve yan cümle kullanımı kimin ne yaptığını dair belirsizlik yaratabilir.
- Bir kişiyi sürekli "şu eserin yazarı" gibi dolaylı ifadelerle anmak yerine gerektiğinde adı açıkça tekrar edilmelidir.

- Tezin dili, araştırma nesnesinin dilini taklit etmemelidir. Avangard şiir üzerine tez yazmak, avangard şiir biçiminde yazmayı gerektirmez.
- Tez bir üstdil kullanır: başka söylemler hakkında, herkesçe anlaşılabilir eleştirel bir dille konuşur.
- Yeni paragraf açmaktan çekinilmemelidir; paragraf, bir düşünce aşamasının bittiğini ve yenisinin başladığını göstermelidir.
- Paragraflar rastgele değil, mantıksal geçiş noktalarında açılmalıdır.
- İlk taslakta akla gelenleri genişçe yazmak mümkündür; sonraki okumada konu dışı dallanmalar kesilmeli, gerekiyorsa nota veya eke taşınmalıdır.
- Tez, araştırmacının bildiği her şeyi sergilemek için değil, başlangıçta ortaya konan hipotezi incelemek ve sınamak için yazılır.
- Danışman, metni teslim gününden çok önce “deneme okuru” olarak kullanılmalıdır; mümkünse ilk bölümler aşama aşama okutulmalıdır.
- Danışman müsait değilse, anlaşılabilirliği sınamak için bilgili bir arkadaşın okumasından yararlanılabilir.
- İlk bölümden başlama zorunluluğu yoktur; en iyi bildiğiniz ve en çok belgeniz olan bölümden başlamak yazma cesareti kazandırabilir.
- Üç nokta ve ünlem işaretleriyle sürekli vurgu yapılmamalıdır.
- Bilimsel metinde mümkün olduğunca göndergesel, açık, yanlış anlamaya az yer bırakan dil tercih edilmelidir.
- Metafor, ironi ve diğer retorik araçlar kullanılabilir; fakat ya doğru ve kontrollü kullanılmalı ya da hiç kullanılmamalıdır.
- Ironi veya mecaz kullanıldıktan sonra bunları sürekli açıklayıp özür dilemek yazıyı zayıflatır.
- Vurgu için gereksiz tırnak, ünlem ve gösterişli işaretler kullanmak yerine söylemin kendisi güçlü olmalıdır.
- “Alçak sesle” yazmak, yani önemli düşünceyi işaret bolluğuyla değil içerikle güçlü kılmak daha etkili bir kuraldır.
- Birinci tekil veya çoğul şahıs konusunda mutlak tek kural yoktur; kişisiz akademik kalıplar da kullanılabilir. Önemli olan söylemin kişisel gösterişe dönüşmemesidir.
- Yabancı özel isimleri keyfi biçimde yerleştirmemek; alanın yerleşik kullanımına uymak gerekir.
- Okura bilinmeyenı açıklarken herkesçe bilinen kişileri gereksiz ve tutarsız biçimde tanıtmaktan kaçınılmalıdır.

11. Açıklama, İntihal ve Bilimsel Dürüstlük

V.3.2’de atıf biçimlerinden bağımsız olarak korunması gereken özlü ilkeler:

- Okuma fişi hazırlanırken doğrudan kopyalanan cümle ile araştırmacının kendi sözcükleriyle yaptığı açıklama kesin biçimde ayrılmalıdır.
- Tez yazılırken kaynak artık göz önünde olmayabileceğinden, fişteki bir parçanın doğrudan alıntı mı yoksa açıklama mı olduğu önceden açıkça işaretlenmiş olmalıdır.
- Bir metni kaynak göstererek ama tırnak işareti olmadan neredeyse kelimesi kelimesine kopyalamak yine intihaldir.
- Gerçek açıklama, yalnızca birkaç sözcüğü eş anlamlılarıyla değiştirmek değildir; yazarın düşüncesini anlayıp kendi ifade düzeninizle yeniden kurmaktır.
- Açıklamanın özgün metinden daha kısa olması çoğu kez gerçek yeniden anlatımın işaretidir; fakat yoğun bir cümleyi açıklarken açıklama daha uzun da olabilir.
- Bazı teknik terimlerin aynen kalması kaçınılmazdır; farklı sözcük bulma telaşı tek başına özgünlük sağlamaz.
- Eco’nun en güvenilir testi: metin gözünüzün önünde değilken düşünceyi kendi cümlelerinizle anlatabiliyorsanız, büyük olasılıkla gerçekten anlamış ve açıklamışsınızdır.
- Okuma fişi aşamasında yapılan hata, tez yazımında kolaylıkla intihale dönüşür; bu nedenle kaynak işleme disiplini araştırmanın başından itibaren kurulmalıdır.

12. Uyarılar, Tuzaklar ve Bilimsel Gurur

V.5-V.6'da atıf sisteminin teknik ayrıntılarından bağımsız kalan genel uyarılar:

- Herkesin bildiği apaçık şeyleri gereksiz bir otoriteye dayandırarak sunmayın.
- Bir yazarın başkasının görüşü olarak aktardığı fikri, o yazarın kendi görüşüymüş gibi atfetmeyin.
- İkinci elden edinilen bilgiyi doğrudan özgün kaynağı görmüş gibi sunmayın.
- Kullanılan baskının niteliği tarihsel yorum için önemliyse, bir görüşün hangi tarihte veya hangi gözden geçirilmiş baskıda ortaya çıktığını karıştırmayın.
- Aynı tarihsel kişi veya yerin farklı dillerde farklı adlarla geçtiğini bilin; iki farklı kişiymiş gibi davranma hatasına düşmeyin.
- Farklı dillerde aynı görünen terimlerin tarihsel anlam alanları her zaman aynı değildir; kolay eşdeğerlilikler kurmayın.
- Teze danışman dışında anlamlı katkı sağlayan kişiler varsa teşekkür edilebilir; ancak teşekkür, gerçek katkıyı dürüstçe yansıtmalıdır.
- Bilimsel mütevazılık, yazma aşamasında sürekli özür dilemek anlamına gelmez.
- Aylarca veya yıllarca çalıştıktan sonra "bu konuda konuşmaya yeterli değiliz ama..." gibi gereksiz mazeret cümleleriyle başlamayın.
- Çalışmanızı sunduğunuza göre, konuyu tartışabilecek kadar hazır olduğunuzu varsayıyorsunuz; bu nedenle tezde tereddütlü ve sürekli kendini küçülten bir üslup kullanmayın.
- Önce başkalarının görüşlerini, problemleri ve alternatifleri dürüstçe ortaya koyun; ardından kendi savınızı açıkça ifade edin.
- Konu ne kadar küçük olursa olsun, teziniz o sınırlı konuda sizden daha iyi hazırlanmış birinin kolayca çıkamayacağı ölçüde eksiksiz olmalıdır.
- Derleme tezi bile olsa, o konuda kimin ne söylediğini en iyi bilen kişi olma sorumluluğu vardır.
- Bilimsel gurur, kanıtsız iddia değil; vicdanı rahat ettirecek kadar çalıştıktan sonra bulguyu çekinmeden ifade etmektir.

13. Nihai Redaksiyon ve Biçimsel Tutarlılık

VI.1'deki biçim ve son kontrol önerileri; bibliyografik atıf gösterim ayrıntıları çıkarılmıştır:

- Tezin sayfa düzeni, bölüm yapısı ve grafik tercihleri içerikten bağımsız değildir; metnin mantığını görünür kılan tutarlı bir sistem kurulmalıdır.
- Ciltleme ve okunabilirlik düşünülerek kenar boşlukları bırakılmalıdır.
- Bölüm, alt bölüm ve alt başlıklar görsel olarak birbirinden ayırt edilmeli; aynı düzeydeki başlıklar aynı biçimde gösterilmelidir.
- Paragraf başlangıcı açık olmalıdır; girinti, yeni düşünce aşamasının başladığını okura gösterir.
- Paragraf sık açılabilir ama rastgele değil, düşünce aşamasının gerçekten tamamlandığı yerde açılmalıdır.
- Bölüm/alt bölüm arasında yeterli boşluk bırakılmalı ve bu boşluk ölçüsü belge boyunca tutarlı olmalıdır.
- Başlıklandırma ve numaralandırma, okurun ana bölüm-alt bölüm ilişkisini ilk bakışta anlamasını sağlamalıdır.
- Alt başlık kullanmak yazarı da disipline eder; bir parçayı başlıkla adlandırmak, o parçanın neden ayrı bir bölüm olması gerektiğini düşünmeye zorlar.
- Çok fazla vurgu yapmayın. Vurgunun aşırı kullanımı, gerçek önemli noktaların etkisini azaltır.
- Anahtar teknik terimler özel biçimde vurgulanıyorsa, ilk kullanımda veya hemen yakınında tanımlanmalıdır.
- Ünlem, üç nokta ve büyük harflerle duygusal vurgudan kaçınılmalıdır; bunlar acemi yazı izlenimi verebilir.
- Disiplinin biçimsel gelenekleri için alanın güncel ve güvenilir yayınları örnek alınmalıdır.
- Hangi biçimsel kural seçilirse seçilsin, asıl önemli olan tutarlılık ve kararlılıktır.

- Tırnak işareti açıldığında mutlaka kapatılmalı; alıntının nerede başlayıp nerede bittiği her zaman açık olmalıdır.
- Gündelik söylem içinde sıradan sayılar mümkün olduğunca yazıyla verilebilir; teknik, istatistiksel ve kesin veriler rakamla gösterilebilir.
- Tarihler olabildiğince açık yazılmalıdır; muğlak sayısal kısaltmalardan kaçınılmalıdır.
- Roma ve Arap rakamları, bölüm/tablolara/grafikler için mantıklı ve tutarlı bir sistem içinde kullanılmalıdır.
- Tablolar, grafikler ve diğer öğeler için seçilen numaralandırma sistemi “İçindekiler” ve metin içinde aynı mantığı sürdürmelidir.
- **Nihai metin baştan sona yeniden okunmalı ve en az şu noktalar kontrol edilmelidir:**
 - Sayfa numaralarının düzeni.
 - Metin içi bölüm ve sayfa göndermelerinin gerçekten doğru yere işaret edip etmediği.
 - Alıntı ve özel işaretlerin başlangıç/bitişlerinin açık olup olmadığı.
 - Parantez, köşeli parantez, üç nokta ve paragraf girintilerinin tutarlı kullanımı.
 - Not ve numaralandırmaların birbirini izleyip izlemediği.
 - Özel isimler ve yabancı sözcüklerde yazım hatası bulunup bulunmadığı.
 - Belgenin bütününde başlık, alt başlık, tablo ve şekil düzeninin tutarlı olup olmadığı.
- Son redaksiyon yalnızca yazım hatalarını düzeltmek değildir; metnin kavramsal düzeni ve iletişim biçimi de son kez denetlenmelidir.

14. Ekler ve “İçindekiler”

VI.3-VI.4'teki öneriler:

- **Ekler şu tür malzemeler için kullanılabilir:**
 - Tezin merkezinde yer alan nadir veya araştırmacı tarafından transkripsiyonu yapılmış metinler.
 - Sık sık başvurulana ama ana metne tamamen alınması akışı bozacak belgeler.
 - Günlük kullanımda herkesçe erişilebilir olmayan yasa ve belge metinleri.
 - Uzun tablolar, diyagramlar ve istatistiksel veri grupları.
 - Tezin ana savını kesintiye uğratacak kadar tali ama bilimsel olarak yararlı kuramsal dallanmalar.
- Eklerin amacı, ana metni ağırlaştırmamak ve uzun alıntılarını azaltmaktır.
- Ancak okuru her cümlede tezin sonuna gidip gelmeye zorlayacak kadar sık ek göndermesi de okumayı güçleştirir.
- Ana metin, ek olmadan da izlenebilir kalmalı; gerekiyorsa ekteki malzemeye kısa özet veya yeterli bağlam verilmelidir.
- Araştırma sırasında ortaya çıkmış fakat tezde merkezî olmayan ilginç yan yollar, özellikle daha deneyimli araştırmacılar da ek olarak değerlendirilebilir.
- Tez öğrencisi, her ilginç keşfi ek adı altında metne doldurmamalıdır; ek, ana savın ciddiyetini koruyacak ölçüde kullanılmalıdır.
- “İçindekiler”, bütün bölüm, alt bölüm ve alt başlıkları aynı numaralandırma sistemi ve doğru sayfa numaralarıyla göstermelidir.
- Metindeki başlıklarla “İçindekiler”deki başlıklar aynı olmalıdır.
- “İçindekiler” hem araştırmacının hem okurun belirli konuyu hızla bulmasını sağlayan bir çalışma aracıdır.
- Eco, “İçindekiler”in metnin başında bulunmasını daha kullanışlı bulur.
- Çok ayrıntılı bir tezde ayrıca analitik dizinler olabilir; fakat sıradan bir tez için açık ve ayrıntılı bir “İçindekiler” yeterlidir.
- İçindekilerdeki girinti ve hiyerarşi, metindeki bölüm/alt bölüm ilişkisini görsel olarak da yansıtmalıdır.
- Numaralandırma sistemi farklı biçimlerde kurulabilir; temel şart, açıklık ve bir bakışta anlaşılabilirliktir.
- Başlıkların ve numaraların hizalanması yalnızca estetik değil, okunabilirlik ve düzen meselesidir.

15. Sonuç: Tez Deneyiminin Anlamı

VII. bölümde Eco'nun araştırma süreci hakkında vardığı sonuç:

- Tez yazmak, yalnızca kurallar yığını olarak görülmemelidir; iyi seçilmiş bir konu üzerinde çalışmak zevk veren bir araştırma oyununa dönüşebilir.
- İlgi duyulan bir konu seçilmiş ve yeterli yoğunlaşma zamanı ayrılmışsa, kaynak arama bir hazine avına; çözümsüz görünen problemi çözmek bir bulmaca çözmeye benzeyebilir.
- Araştırma, başlangıçta cevabı bilinmeyen bir soruya sınırlı hamlelerle çözüm aramak gibi yaşanmalıdır.
- Metin merkezli çalışmada araştırmacı, yazarın açıkça söylemediği ama metnin bütününden çıkarılabilecek şeyi sabırla sorgular.
- Dağınık belgelerle yapılan tez, eldeki kartları doğru sıraya koymaya benzeyen bir düzenleme işidir.
- Tez baştan anlamsız bir formalite sayılırsa, araştırma süreci daha başlangıçta yenilgiye dönüşür.
- İyi yapılmış tez, bittikten sonra da yeni sorular üretir; araştırmacı bir kenara bıraktığı meseleleri derinleştirmek, başka kitaplar okumak ve makaleler yazmak isteyebilir.
- Bu araştırma dürtüsünün ortaya çıkması, tezin entelektüel metabolizmayı harekete geçirdiğinin işaretidir.
- Akademik kariyer yapılmasa bile, iyi bir profesyonelin öğrenmeye ve araştırmaya devam etmesi gerekir.
- İyi hazırlanmış tez çöpe atılacak bir iş değildir; daha sonra makale, kitap veya yeni araştırma için malzeme sağlayabilir.
- Tez sırasında hazırlanmış okuma fişleri, kullanılmamış notlar ve tali bulgular yıllar sonra yeni çalışmaların başlangıç noktası olabilir.
- Tez, çoğu öğrenci için ilk ciddi ve titiz bilimsel çalışma deneyimidir; bu nedenle araştırmacının sonraki çalışma alışkanlıkları üzerinde kalıcı etkisi olur.

Eco'nun Tavsiyelerinden Çıkan Uygulama Sırası

Aşağıdaki sıra, yukarıdaki maddelerde yer alan Eco tavsiyelerinin süreç sırasına göre yeniden dizilmesidir; yeni bir ilke eklenmemiştir.

1. Gerçek ilgi alanınızı ve yapabileceğiniz işin ölçeğini belirleyin.
2. Kaynak, dil, zaman, para ve teknik beceri bakımından konunun yapılabilirliğini kontrol edin.
3. Konuyu mümkün olduğunca daraltın; neyin merkezde, neyin çeperde olduğunu belirleyin.
4. Başlangıç bibliyografik araştırmasını yapın ve temel kaynakların gerçekten erişilebilir olduğunu doğrulayın.
5. Araştırma nesnesini ve temel terimleri açıkça tanımlayın.
6. Araştırma sorusunu/hipotezi formüle edin; doğrulanabilir ve yanlıştır hale getirin.
7. Geçici başlık, "İçindekiler" ve "Giriş" taslağı oluşturun.
8. Birincil kaynaklarla eleştirel literatürü ayırın; asıl nesneyi doğrudan çalışın.
9. Kütüphane katalogları, ansiklopediler, genel başvuru eserleri, bibliyografik dizinler ve kütüphaneci desteğiyle kaynak zincirini genişletin.
10. Okuma ve bibliyografya araştırmasını paralel yürütün; kaynakları sistemli fiş/not düzeniyle işleyin.
11. İki-üç genel çalışma ile arka planı kurun, özgün kaynağa dönün, sonra eleştirel literatürü yeniden değerlendirin.
12. Danışmanla erken ve düzenli görüşün; metni son güne kadar saklamayın.
13. Veri topluyorsanız örneklem, zaman, mekan, ölçüt ve karşılaştırma koşullarını açıkça tanımlayın.
14. Rastgele izlenimlerden genel sonuç çıkarmayın; sistematik gözlem ve kontrol edilebilir belge üretin.
15. Yazmaya erken başlayın; güçlü olduğunuz bölümden başlayabilirsiniz.
16. Açık, kısa ve göndergesel cümleler kurun; anahtar kavramları tanımlayın.
17. Tezi bildiğiniz her şeyi göstermeye değil, araştırma problemini çözmeye yöneltin.
18. Doğrudan alıntı ile kendi açıklamınızı not aşamasından itibaren kesin biçimde ayırın.
19. İlk taslağı yeniden yazın; konu dışı dallanmaları kesin veya eke taşıyın.
20. Geçici "İçindekiler" ve "Giriş"i araştırma ilerledikçe yeniden kurun.
21. Nihai girişte yalnızca gerçekten yerine getirdiğiniz şeyi vaat edin.
22. Son redaksiyonda başlık, paragraf, numaralandırma, iç gönderme ve biçim tutarlılığını baştan sona kontrol edin.
23. Ana metni ağırlaştırıcı destekleyici malzemeyi ölçülü biçimde eke taşıyın.
24. Nihai "İçindekiler"in metindeki gerçek yapı ve başlıklarla tamamen uyduğunu denetleyin.
25. Araştırma yeterince sağlam hale geldikten sonra gereksiz özür ve çekingenlikten kaçınarak bulgularınızı açıkça ifade edin.